

**Sprawozdanie  
z realizacji zadań wynikających  
z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej  
za 2024 rok**

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 49 ze zm.) reguluje sferę działań państwa wobec rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych, które mogą skutkować umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej, określa zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków. Formułuje i uszczegóławia zadania oraz formy finansowania administracji publicznej w zakresie systemu pieczy zastępczej, wsparcia rodzin oraz postępowania administracyjnego. Zgodnie z art. 2 ust. 3 ww. ustawy „Jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego wykonujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, placówki wsparcia dziennego, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, ośrodki adopcyjne oraz podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.” Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminy obowiązek udzielania pomocy rodzinom dysfunkcyjnym z dziećmi. Pomoc owa realizowana będzie poprzez działania asystenta rodzinnego, który ma wesprzeć rodziny w przezwyciężaniu trudności związanych z opieką i wychowaniem małoletnich dzieci. Do realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Uchwałą Rady Miejskiej w Sulechowie wyznaczono Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulechowie jako podmiot właściwy do realizacji zadania z zakresu administracji publicznej dotyczącego pracy z rodziną. Zgodnie z art. 179 ust.1 wymienionej ustawy burmistrz składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny.

Zgodnie z art. 176 oraz art. 177 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych oraz zleconych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny (aktualny Program Wspierania Rodziny w gminie Sulechów na lata 2022-2024);
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
  - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
  - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
  - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie: podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie, zgodnie ze wzorami udostępnionymi drogą elektroniczną przez ministra właściwego do spraw rodziny, sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy;

8) wykonywanie zadań wynikających z rządowych programów z zakresu wspierania rodziny oraz rządowego programu, o którym mowa w art. 187a ust. 1.

Zgodnie z art. 8 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej gmina zapewnia wsparcie, które polega w szczególności na :

- 1) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- 2) wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- 3) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- 4) podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- 5) pomocy w integracji rodziny;
- 6) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- 7) dążeniu do reintegracji rodziny.

Najlepszym środowiskiem życia i wychowania dziecka jest rodzina. Rodzice obowiązani są troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka, zapewnić mu odpowiednie warunki życia oraz umożliwić wszechstronny rozwój osobowości. Władza rodzicielska powinna być sprawowana tak, jak wymaga tego dobro dziecka. W razie pojawienia się jakichkolwiek trudności w należytym wypełnianiu obowiązków wynikających z władzy rodzicielskiej, rodzicom należy się pomoc i wsparcie ze strony państwa. Celem wsparcia jest przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W przypadku, gdy wykorzystane zostaną wszelkie możliwe formy pomocy, a rodzice dziecka nadal nie są w stanie należycie wypełniać swoich obowiązków, dziecko może zostać umieszczone w pieczy zastępczej, której celem jest zapewnienie mu czasowej opieki i wychowania. Umieszczenie dziecka poza rodziną naturalną powinno stanowić środek ostateczny, stosowany jedynie gdy dobro dziecka jest zagrożone. Dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej do czasu zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo do czasu umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulechowie oferuje rodzinom wsparcie w formie usług asystenta rodziny, które są znaczącym elementem systemu wspierania rodziny w środowisku. Asystent Rodziny może zostać przydzielony rodzinie przeżywającej problemy opiekuńczo – wychowawcze na wniosek pracownika socjalnego lub na mocy postanowienia sądu rodzinnego. Jednocześnie należy podkreślić, że założenia pracy z rodziną opart są na dobrowolności i pełnej współpracy ze strony rodziny.

W 2024 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulechowie zatrudniał w systemie zadaniowego czasu pracy dwóch asystentów rodziny. W ramach „Programu asystent rodziny i koordynator pieczy zastępczej na rok 2024” organizowanego przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej tut. Ośrodek uzyskał dofinansowanie kosztów zatrudnienia asystentów rodziny w kwocie 133 594 zł. Pozostała kwota pochodziła z budżetu gminy Sulechów w wysokości 116 454 zł. Łączny koszt zatrudnienia asystentów rodziny wyniósł 249 048 zł.

Zgodnie z art. 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań asystenta rodziny należą m.in.

- 1) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- 2) opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczoneму w pieczy zastępczej;
- 3) udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 4) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- 5) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;

- 6) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- 7) wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- 8) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- 9) udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- 10) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- 11) udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- 11a) udzielanie wsparcia dziecku przez towarzyszenie mu podczas posiedzenia albo rozprawy z jego udziałem, o którym mowa w art. 76a § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego ( t. j. Dz. U. z 2025 r. poz. 46, zm. Dz. U. z 2025 r. poz. 304);
- 12) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- 13) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- 13a) realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” ( t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1829);
- 14) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- 15) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1;
- 16) monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- 17) sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;

Asystent rodziny w celu realizacji planu pracy oraz podejmowania efektywnych działań na rzecz rodziny obowiązany jest także do:

- 1) współpracy z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- 2) współpracy z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą diagnostyczno - pomocową, zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673), lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędne.

Należy zaznaczyć, że wspieranie realizowane przez asystenta rodziny jest procesem długotrwałym, dającym bardzo trudno osiągalne efekty działania, powodującym prowadzenie rodziny w kierunku istotnych zmian postępowania jej członków i ich sytuacji życiowej, jak również prób niwelowania destruktywnych zachowań członków rodziny i podniesieniu jakości ich życia. Z każdą rodziną asystent opracowuje indywidualny plan pracy i sposób jego realizacji. Pomaga to w ustalaniu słabych i mocnych stron rodziny oraz potrzeby w zakresie wykorzystania możliwości członków rodziny oraz umiejętności i wiedzy asystenta rodziny.

Przeciętny czas pracy z rodziną na dzień 31 grudnia 2024 roku wynosił 24 miesiące. W omawianym okresie 46 rodzinom, w których przebywało 78 dzieci przydzielono asystenta rodziny. Zgodnie z przepisami wynikającymi z ustawy rodzina musi wyrazić zgodę na przydzielenie jej asystenta. W siedmiu przypadkach asystent rodziny pracował w środowisku na skutek postanowienia sądu rodzinnego, w pozostałych przypadkach asystent podejmował pracę z rodziną za jej zgodą.

W roku 2024 asystent rodziny zakończył pracę z 14 rodzinami. Powodem zaprzestania wsparcia w formie usług asystenta było: brak współpracy ze strony rodzin - 4, osiągnięcie celów - 2, brak efektów - 5, zmiana metod pracy - 3.

W przypadku zaprzestania współpracy rodziny z asystentem, w celu rozwiązania trudnej sytuacji życiowej zostaje o tym fakcie powiadomiony pracownik socjalny, kurator sądowy oraz sąd rodzinny, w celu podjęcia innych działań wspierających. Często rodziny niechętnie podejmują współpracę z asystentem rodziny i korzystają z uprawnienia do rezygnacji z usług

asystenta. Natomiast w związku ze zmiany miejsca zamieszkania poza obszar gminy Sulechów praktykowane jest informowanie ośrodka pomocy społecznej w miejscowości do, której rodzina się udała, w celu monitorowania sytuacji i ewentualnej kontynuacji pracy asystenta rodzinny w tej miejscowości.

W okresie sprawozdawczym asystenci sporządzili 141 sprawozdań i informacji na potrzeby sądu rodzinnego. W przypadku rodzin, których dzieci zostały umieszczone w placówce opiekuńczej lub w rodzinie zastępczej asystent jest obowiązany do składania co 6 miesięcy sprawozdań do sądu rodzinnego. Sprawozdania stanowią podstawę do oceny możliwości powrotu dziecka do środowiska rodzinnego. W tym samym czasie asystenci rodziny sporządzili 101 ocen sytuacji osób i rodzin, których dzieci przebywają w pieczy zastępczej. Dalej zostały przekazane do powiatowych centrów pomocy rodzinie i placówek opiekuńczo-wychowawczych. Powyższe dokumenty stanowią podstawę do tworzenia planów pracy z dzieckiem i rodzinami przez wyżej wymienione instytucje oraz stanowią źródło informacji na temat możliwości ponoszenia przez rodziców odpłatności za pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

Asystenci rodziny wspólnie z pracownikami socjalnymi dbają o ułatwienie dostępu osób potrzebujących do wsparcia w zakresie poradnictwa prawnego i psychologicznego. W razie potrzeby konsultują się również z pracownikami służby zdrowia oraz ośrodkami I stopnia referencyjnego opieki psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży. Wiedza asystentów i pracowników socjalnych o możliwościach tego typu wsparcia w ramach działań instytucji i organizacji pozarządowych jest niezwykle pomocna. W celu podniesienia kompetencji zawodowych z zakresu doskonalenia metod pracy z rodziną, postępowania z rodziną w kryzysie, praca z rodziną dysfunkcją asystenci rodziny wzięli udział w 4 szkoleniach podnoszących ich umiejętności i kwalifikacje zawodowe.

W przypadku pobytu dziecka w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo – wychowawczej szczególną rolę odgrywa praca socjalna z rodzicami biologicznymi w zakresie utrzymania stałych kontaktów z dziećmi umieszczonymi poza rodziną, szukania możliwości wyjścia z trudnej sytuacji życiowej i stworzenia warunków do powrotu dziecka do środowiska rodzinnego. Należy zaznaczyć, że rodzice dzieci przebywających w pieczy zastępczej niestety nie wykazują szczególnego zaangażowania w celu odzyskania dziecka i jego powrotu do domu, ich kontakty z odebranymi dziećmi są sporadyczne. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminę obowiązek współfinansowania pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej. W 2024 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulechowie realizując zadania gminy w tym zakresie współfinansował wydatki związane z umieszczeniem 79 dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych lub rodzinach zastępczych. Na ten cel wydatkowano 1 024 596,75 zł.

W związku z wejściem w życie ustawy z 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1829) asystentom rodziny przypisano nowe zadania. Ustawa „Za życiem” rozszerza zakres zadań asystenta rodziny o funkcję koordynatora w zakresie usług wsparcia oferowanego kobietom w ciąży oraz ich rodzinom, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży z powikłaniami lub rodzącej dziecko, u którego w prenatalnej fazie rozwoju lub w czasie porodu zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu. Zadaniem asystenta jest opracowanie wspólnie z osobami zainteresowanymi katalogu możliwych do uzyskania form wsparcia oraz występowania w ich imieniu, w celu skorzystania przez nie z należytej pomocy. W 2024 roku asystenci rodziny nie świadczyli wsparcia w tym zakresie.

O możliwościach pozyskania pomocy osoby są informowane podczas ubiegania się o świadczenie finansowe przysługujące z programu „Za życiem”. Świadczenia pieniężne

jednorazowe w ramach w/w Programu otrzymała w 2024 roku 1 osoba. Należy zaznaczyć, że dzieci z zaburzeniami psychicznymi, które powstały w prenatalnej fazie rozwoju lub w trakcie porodu otrzymują wsparcie w formie specjalistycznych usług opiekuńczych. W 2024 roku specjalistyczne usługi opiekuńcze przyznano 7 dzieciom, które korzystały z szerokiej oferty terapii i rehabilitacji zaburzonych funkcji organizmu tj.: rehabilitacji i fizjoterapii, hipoterapii, terapii psychologicznej, terapii logopedycznej, terapii pedagogicznej, muzykoterapii, terapii zajęciowej, integracji sensorycznej oraz treningu umiejętności społecznych. Całkowity koszt specjalistycznych usług wyniósł 181 225 zł i został pokryty z budżetu państwa.

Wszelkie działania zmierzające do realizacji zapisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej znalazły odzwierciedlenie w Programie Wspierania Rodziny w Gminie Sulechów na lata 2022-2024. Zawiera on najważniejsze cele i kierunki działań podejmowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulechowie.

Podsumowując działania podjęte przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulechowie w ramach realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy wskazać, że zatrudnienie asystentów rodziny pozwoliło na rozwinięcie form pomocy, które mogą nie tylko wzmocnić rolę i funkcję rodziny ale przede wszystkim dać szansę na pozostanie dziecka w jego własnym środowisku rodzinnym, a więc wychowywaniu się w najbardziej optymalnych i najkorzystniejszych dla dziecka warunkach. Konsekwencją jest również mniejsze wydatkowanie środków gminnych na pokrywanie kosztów pobytu dziecka w pieczy zastępczej. W kolejnych latach działania te będą kontynuowane, przy czym będą podejmowane starania o wykorzystywanie już zdobytego doświadczenia i zaangażowania nowych form oddziaływań.

Mając na uwadze ważną rolę asystentów rodziny we wspieraniu rodziny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulechowie w kolejnych latach będzie kontynuował prowadzenie działań w zakresie tworzenia systemu opieki oraz pomocy rodzinie znajdującej się w trudnej sytuacji, która nie realizuje swoich funkcji rodzicielskich w sposób prawidłowy oraz starał się zapewniać rodzinie z problemami potrzebne wsparcie. O ile będą takie możliwości Ośrodek będzie starał się o pozyskanie środków finansowych na zatrudnienie asystentów rodziny z programów rządowych.